



Zavod za zdravstveno varstvo Koper
Inštitut javne zdravstvene službe ob Goriškem



Vsak je svojega zdravja kovač

Vojkova ulica 4/a
61000 Koper / Capodistria

tel. +385 5 66 50 800, fax +385 5 66 50 808
e-mail: info.zdzv@zdzv.si, info.zdzv@kps.si

| Oddelek za javno zdravje

ANALIZA UMRLJIVOSTI V ZDRAVSTVENI REGIJI KOPER V LETU 2008

Pripravili:

Marina SUČIĆ VUKOVIĆ, dr. med., spec. soc. med.
Irena MAJCAN KOPILOVIĆ, dipl. san. inž.

Koper, december 2009

VSEBINA

Stran

1	OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI REGIJE KOPER za leto 2008	3
1.1	ŠTEVILO PREBIVALCEV	3
1.2	BIOLOŠKA IN STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALCEV	3
2	UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2008	7
2.1	ŠTEVILO UMRLIH PREBIVALCEV IN STAROST	7
2.1.1	Število umrlih prebivalcev in starost po spolu	7
2.1.2	Število umrlih prebivalcev in starost po upravnih enotah regije Koper	7
2.2	VZROKI SMRTI	9
2.2.1	Število umrlih prebivalcev regije Koper po vzrokih smrti	9
2.2.2	Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) po vzrokih smrti	10
2.2.2.1	SDR za nekatere specifične vzroke smrti	17
	Smrti zaradi zunanjih vzrokov	17
	Ishemične bolezni srca	18
	Cerebrovaskularne bolezni	19
	Pljučni rak	19
	Rak dojke	20
	Rak materničnega vratu	21
	Rak ustne votline in žrela	21
	Sladkorna bolezen	22
	Kronične bolezni jeter in ciroza	23
2.2.3	Vzroki umrljivosti po starostnih skupinah	23
3	UMRLJIVOST DOJENČKOV 1995 - 2008	26
4	PREZGODNJA UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2008	31
4.1	ŠTEVILO PREZGODNJIH SMRTI	31
4.1.1	Število prezgodnjih smrti po spolu	31
4.2	VZROKI PREZGODNJE UMRLJIVOSTI	32
4.2.1	Število prezgodnjih smrti po vzrokih	32
4.2.2	Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL	34
5	ZAKLJUČKI	39
6	LITERATURA	41

1 OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI REGIJE KOPER za leto 2008

1.1 ŠTEVILO PREBIVALCEV

Zdravstvena regija Koper (regija Koper) obsega naslednje občine: Ilirska Bistrica (Upravna enota (UE) Ilirska Bistrica), Izola (UE Izola), Koper (UE Koper), Piran (UE Piran), Pivka in Postojna (UE Postojna), Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana (UE Sežana). Na dan 30. 6. 2008 je imela 144.940 prebivalcev.

Preglednica 1. Število prebivalcev po spolu, regija Koper po upravnih enotah (UE) in Slovenija, 2008

	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
IL. BISTRICA	7.034	7.097	14.131
IZOLA	8.095	7.827	15.922
KOPER	25.753	25.675	51.428
PIRAN	8.568	8.923	17.491
POSTOJNA	11.037	10.626	21.663
SEŽANA	12.428	11.877	24.305
REGIJA KOPER	72.915	72.025	144.940
SLOVENIJA	1.012.277	1.027.122	2.039.399

Vir podatkov: *Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS*

1.2 BIOLOŠKA IN STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALCEV

V letu 2008 je bilo v regiji Koper 72.915 (50,3 %) moških in 72.025 (49,7 %) žensk. Obratno razmerje med spoloma pa je bilo v Sloveniji (49,6 % moških in 50,4 % žensk).

V regiji Koper in v Sloveniji je bil v letu 2008 največji delež prebivalcev v starostni skupini 50 - 54 let.

Delež otrok in mladostnikov do 14. leta starosti je bil v regiji Koper nižji od slovenskega povprečja in je znašal 12,2 %, delež starostnikov nad 65. letom, ki je že vrsto let višji od slovenskega povprečja, pa je znašal 17,0 %.

Preglednica 2 a. Število prebivalcev po spolu in starostnih skupinah, regija Koper, 2008

Starostna skupina	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
manj kot 1 leto	737	699	1.436
1 do 4 let	2.476	2.370	4.846
5 do 9 let	2.920	2.737	5.657
10 do 14 let	2.990	2.817	5.807
15 do 19 let	3.634	3.387	7.021
20 do 24 let	5.151	4.279	9.430
25 do 29 let	6.127	5.258	11.385
30 do 34 let	6.092	5.235	11.327
35 do 39 let	5.642	4.739	10.381
40 do 44 let	5.684	5.174	10.858
45 do 49 let	5.881	5.451	11.332
50 do 54 let	6.302	5.804	12.106
55 do 59 let	5.922	5.520	11.442
60 do 64 let	3.587	3.688	7.275
65 do 69 let	3.391	3.913	7.304
70 do 74 let	2.710	3.569	6.279
75 do 79 let	1.939	3.250	5.189
80 do 84 let	1.148	2.507	3.655
85 let in več	582	1.628	2.210
SKUPAJ	72.915	72.025	144.940

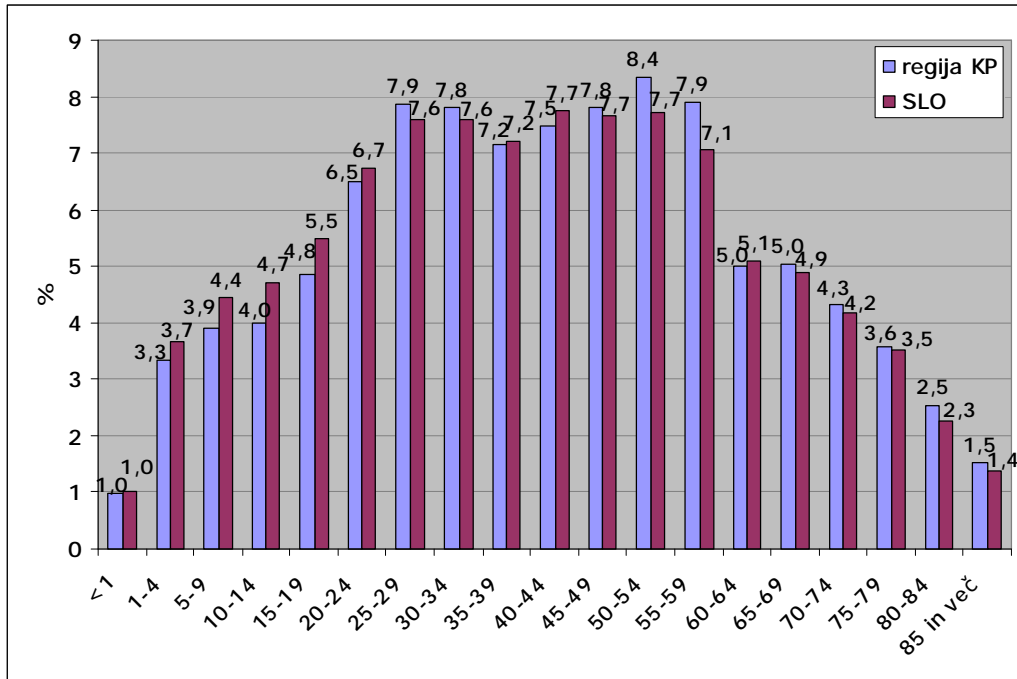
Vir podatkov: *Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS*

Preglednica 2 b. Število prebivalcev po spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2008

Starostna skupina	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
manj kot 1 leto	10.728	10.138	20.866
1 do 4 let	38.232	36.543	74.775
5 do 9 let	46.724	43.669	90.393
10 do 14 let	49.447	46.830	96.277
15 do 19 let	57.993	54.000	111.993
20 do 24 let	73.053	64.493	137.546
25 do 29 let	82.272	72.792	155.064
30 do 34 let	81.919	73.244	155.163
35 do 39 let	77.124	70.209	147.333
40 do 44 let	80.980	76.909	157.889
45 do 49 let	80.209	75.838	156.047
50 do 54 let	80.792	76.530	157.322
55 do 59 let	73.274	70.803	144.077
60 do 64 let	50.640	53.553	104.193
65 do 69 let	46.018	53.533	99.551
70 do 74 let	36.325	48.882	85.207
75 do 79 let	26.524	44.974	71.498
80 do 84 let	13.535	32.753	46.288
85 let in več	6.488	21.429	27.917
SKUPAJ	1.012.277	1.027.122	2.039.399

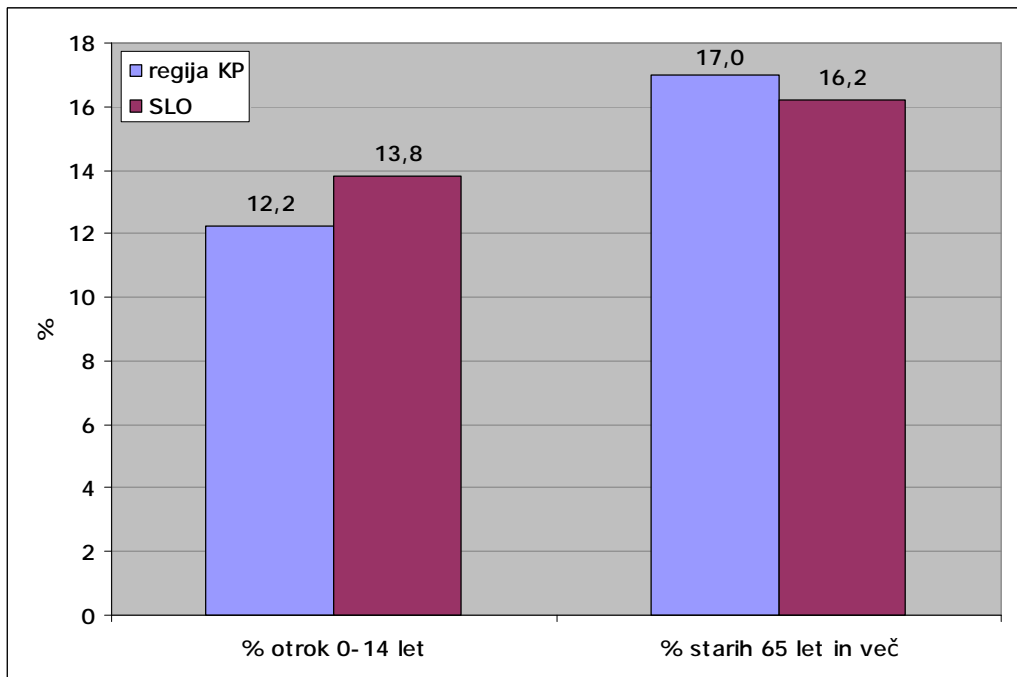
Vir podatkov: *Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS*

Slika 1. Delež (%) prebivalcev po spolu in starostnih skupinah, regija Koper in Slovenija, 2008



Vir podatkov: Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Slika 2. Delež (%) otrok 0 - 14 let in delež (%) starih 65 let in več, regija Koper in Slovenija, 2008



Vir podatkov: Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

2 UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2008

2.1 ŠTEVILO UMRLIH PREBIVALCEV IN STAROST

2.1.1 Število umrlih prebivalcev in starost po spolu

Podatki o umrlih se nanašajo na osebe s stalnim prebivališčem v R Sloveniji, ki so umrle v obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2008, iz Zbirke podatkov o umrlih Inštituta za varovanje zdravja RS (IVZ RS).

V regiji Koper je v letu 2008 umrlo 1.293 prebivalcev, od tega 665 (51,4 %) moških in 628 (48,6 %) žensk. Polovica umrlih moških je bila mlajših od 74,5 let (mediana starosti ob smrti), polovica umrlih žensk pa mlajša od 82,5 let. Povprečna starost umrlih moških je bila 71,8 let, povprečna starost umrlih žensk pa je bila 80 let.

Preglednica 3. *Število umrlih prebivalcev po spolu in povprečje starosti umrlih, regija Koper, 2008*

SPOL	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
Moški	665	74,5	71,8
Ženske	628	82,5	80,0
SKUPAJ	1.293	78,9	75,8

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*

2.1.2 Število umrlih prebivalcev in starost po upravnih enotah regije Koper

Povprečna starost vseh umrlih prebivalcev regije Koper v letu 2008 je bila 75,8 let. Najvišja povprečna starost umrlih je bila v UE Piran (76,8 let), najnižja pa v UE Postojna (74,6 let).

Preglednica 4. Število vseh umrlih prebivalcev in povprečje starosti umrlih, regija Koper po UE in Slovenija, 2008

UPRAVNA ENOTA	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
IL. BISTRICA	187	79,7	76,5
IZOLA	141	78,7	76,7
KOPER	399	77,7	74,9
PIRAN	139	79,9	76,8
POSTOJNA	198	77,7	74,6
SEŽANA	229	80,4	76,6
REGIJA	1.293	78,9	75,8
SLOVENIJA	18.308	77,6	74,2

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

Najvišja povprečna starost umrlih moških je bila v UE Piran (74,8 let), najnižja pa v UE Postojna (70,8 let).

Preglednica 5. Število umrlih moških in povprečje starosti umrlih, regija Koper po UE in Slovenija, 2008

UPRAVNA ENOTA	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
IL. BISTRICA	99	75,4	72,2
IZOLA	65	74,2	71,6
KOPER	220	73,4	71,5
PIRAN	68	77,2	74,8
POSTOJNA	103	72,5	70,8
SEŽANA	110	73,5	71,1
REGIJA	665	74,5	71,8
SLOVENIJA	9.174	72,7	69,6

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

Najvišja povprečna starost umrlih žensk je bila v UE Sežana (81,6 let), najnižja pa v UE Postojna (78,6 let).

Preglednica 6. Število umrlih žensk in povprečje starosti umrlih, regija Koper po UE in Slovenija, 2008

UPRAVNA ENOTA	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
IL. BISTRICA	88	82,6	81,4
IZOLA	76	82,2	81,0
KOPER	179	82,3	79,0
PIRAN	71	82,1	78,7
POSTOJNA	95	81,1	78,6
SEŽANA	119	82,9	81,6
REGIJA	628	82,5	80,0
SLOVENIJA	9.134	81,7	78,8

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

2.2 VZROKI SMRTI

Vzroki smrti so šifrirani po 10. reviziji Mednarodne klasifikacije bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov za statistične namene (MKB-10). V analizi so podatki o vzrokih smrti prikazani po poglavjih MKB-10 od I. do XIX.

2.2.1 Število umrlih prebivalcev regije Koper po vzrokih smrti

Preglednica 7. Število umrlih prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti in spolu, regija Koper, 2008

Skupina bolezni po MKB-10	Moški	Ženske	Vsi
II. Neoplazme	242	171	413
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	14	22	36
VI. Bolezni živčevja	5	8	13
IX. Bolezni obtočil	220	281	501
X. Bolezni dihal	59	53	112
XI. Bolezni prebavil	35	24	59
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	7	13	20
XIX. Poškodbe in zastrupitve	58	29	87
Ostale skupine	25	27	52
SKUPAJ	665	629	1.293

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

Preglednica 8. Število vseh umrlih po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper po UE, 2008

Skupina bolezni po MKB-10	IL. BISTRICA	IZOLA	KOPER	PIRAN	POSTOJNA	SEŽANA	REGIJA KOPER
II. Neoplazme	47	51	139	48	60	68	413
IX. Bolezni obtočil	73	46	150	57	75	100	501
X. Bolezni dihal	21	19	28	14	16	14	112
XI. Bolezni prebavil	9	6	18	5	9	12	59
XIX. Poškodbe in zastrupitve	14	5	31	< 5	17	16	87
Ostale skupine	23	14	33	11	21	19	121
SKUPAJ	187	141	399	139	198	229	1.293

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

2.2.2 Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) po vzrokih smrti

Za medsebojno primerjanje umrljivosti v različnih regijah ali državah uporabljamo direktno starostno standardizirano stopnjo umrljivosti (SDR - Standardized Death Rate). Na ta način odpravimo vpliv starostne strukture prebivalstva na podatke o umrljivosti. V analizi smo za standardizacijo uporabili podatke o starostni strukturi evropske populacije.

SDR na 100.000 prebivalcev se izračuna po formuli:

$$SDR = \sum_{i=0}^N \left(\frac{\text{št. primerov}}{\text{št. prebivalcev}} 100.000 \right) * ESP$$

ESP = stara Evropska standardna populacija

N = zgornji razred starostne meje umrlih, ki je določena na 85 let in več

i = starost ob smrti

Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) zaradi vseh vzrokov smrti je bila v letu 2008 v regiji Koper 579 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je znašalo 632 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev.

Statistično pomembnost razlike v SDR med regijo Koper in ostalo Slovenijo ter med spoloma smo izračunavali s formulo za izračun standardne napake starostno standardiziranih stopenj in 95 % intervalov zaupanja.

Primerjava umrljivosti regije Koper s preostalo Slovenijo je pokazala, da je bila SDR v regiji Koper statistično pomembno nižja v primerjavi s preostalo Slovenijo, kjer je znašala 636 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev.

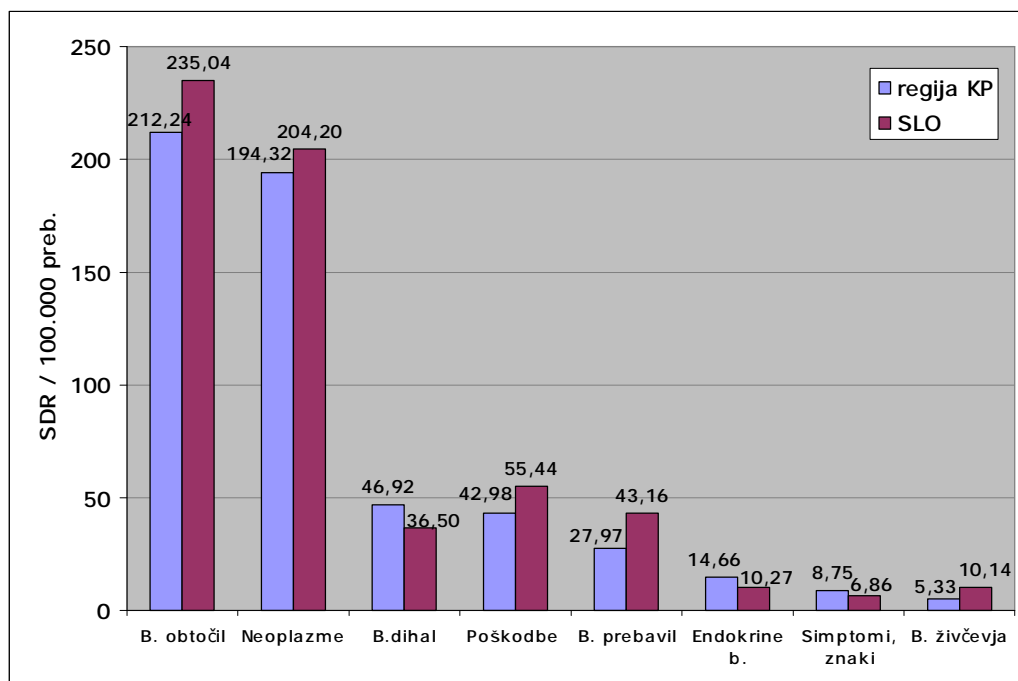
Glavni vzrok smrti so bile, tako v regiji Koper, kot v Sloveniji, bolezni obtočil, na drugem mestu pa so bile neoplazme (rakava obolenja). SDR zaradi bolezni obtočil je bila 212 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev regije Koper, slovensko povprečje pa je znašalo 235 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Zaradi rakavih obolenj je bilo v regiji Koper 194 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje je znašalo 204 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Tretji najpogostejši vzroki smrti prebivalcev regije Koper so bile bolezni dihal (47 pričakovanih smrti / 100.000 prebivalcev), sledile so poškodbe in zastrupitve (43 pričakovanih smrti / 100.000 prebivalcev) in bolezni prebavil (28 pričakovanih smrti / 100.000 prebivalcev).

Preglednica 9. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Slovenija
II. Neoplazme	194,32	204,20
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	14,66	10,27
V. Duševne in vedenjske motnje	8,65	7,79
VI. Bolezni živčevja	5,33	10,14
IX. Bolezni obtočil	212,24	235,04
X. Bolezni dihal	46,92	36,50
XI. Bolezni prebavil	27,97	43,16
XIV. Bolezni sečil in spolovil	5,24	6,79
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	8,75	6,86
XIX. Poškodbe in zastrupitve	42,98	55,44
Vsi vzroki	578,70	631,92

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Slika 3. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008



Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

SDR zaradi najpogostejših vzrokov smrti v regiji Koper smo s statističnimi izračuni standardne napake in 95 % intervalov zaupanja primerjali z izračuni SDR ostale Slovenije. Poleg statistično pomembno nižje SDR zaradi vseh vzrokov v regiji Koper smo ugotovili tudi statistično pomembno nižjo SDR zaradi bolezni prebavil; pri boleznih obtočil, poškodb in zastrupitev ter bolezni dihal pa smo dobili mejne vrednosti.

Preglednica 10. *Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in ostala Slovenija, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Ostala Slovenija
Bolezni obtočil	212	237
Neoplazme	194	205
Bolezni dihal	47	36
Poškodbe in zastrupitve	43	56
Bolezni prebavil	28	44
Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	15	10
Vsi vzroki	579	636

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

SDR zaradi vseh vzrokov smrti pri moških regije je znašala 792 pričakovanih smrti na 100.000 moških, v Sloveniji pa 846,6 pričakovanih smrti na 100.000 moških. Primerjava regije Koper z ostalo Slovenijo ni pokazala statistično pomembnega rezultata.

Primerjava med spoloma pa že nekaj let kaže, da je SDR pri moških statistično pomembno višja v primerjavi s SDR pri ženskah.

Najpogostejši vzroki smrti v letu 2008 pri moških regije Koper so se prvič v dolgih letih spremljanja pokazale neoplazme (275 pričakovanih smrti / 100.000 moških), na drugem mestu so bile bolezni obtočil (269 pričakovanih smrti / 100.000 moških), sledile so bolezni dihal (75 pričakovanih smrti / 100.000 moških), poškodbe in zastrupitve (69

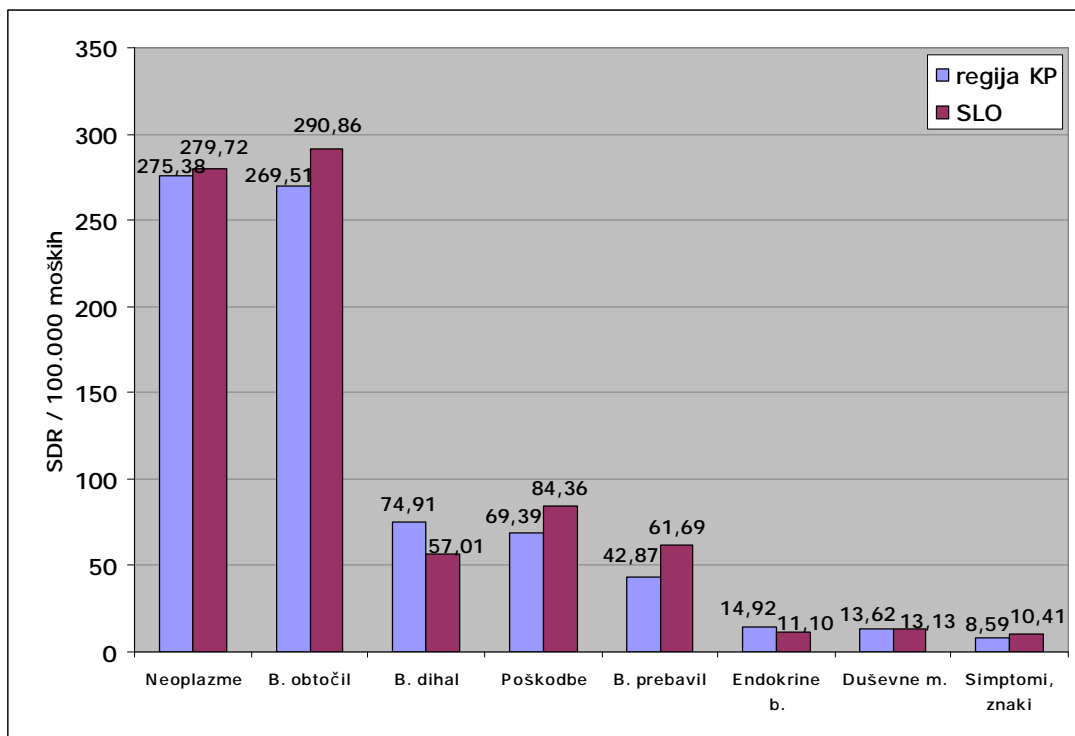
pričakovanih smrti / 100.000 moških) ter bolezni prebavil (43 pričakovanih smrti / 100.000 moških). V Sloveniji so bile na prvem mestu bolezni obtočil, na drugem mestu neoplazme, na tretjem poškodbe in zastrupitve ter na četrtem bolezni prebavil.

Preglednica 11. *SDR / 100.000 moških po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Slovenija
I. Nekatere infekcijske in parazitarne bolezni	5,04	6,18
II. Neoplazme	275,38	279,72
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	14,92	11,10
V. Duševne in vedenjske motnje	13,62	13,13
VI. Bolezni živčevja	5,55	12,02
IX. Bolezni obtočil	269,51	290,86
X. Bolezni dihal	74,91	57,01
XI. Bolezni prebavil	42,87	61,69
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	8,59	10,41
IXX. Poškodbe in zastrupitve	69,39	84,36
Vsi vzroki	792,42	846,63

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Slika 4. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 moških po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008



Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

SDR zaradi vseh vzrokov smrti pri ženskah je bila v letu 2008 v regiji Koper 422 pričakovanih smrti na 100.000 žensk, slovensko povprečje za ženske pa je znašalo 465,8 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Najpogostejši vzroki smrti žensk regije Koper v letu 2008 so bile bolezni obtočil (169 pričakovanih smrti / 100.000 žensk), neoplazme (136 pričakovanih smrti / 100.000 žensk), bolezni dihal (32 pričakovanih smrti / 100.000 žensk), poškodbe in zastrupitve (20 pričakovanih smrti / 100.000 žensk) ter bolezni prebavil (17 pričakovanih smrti / 100.000 žensk).

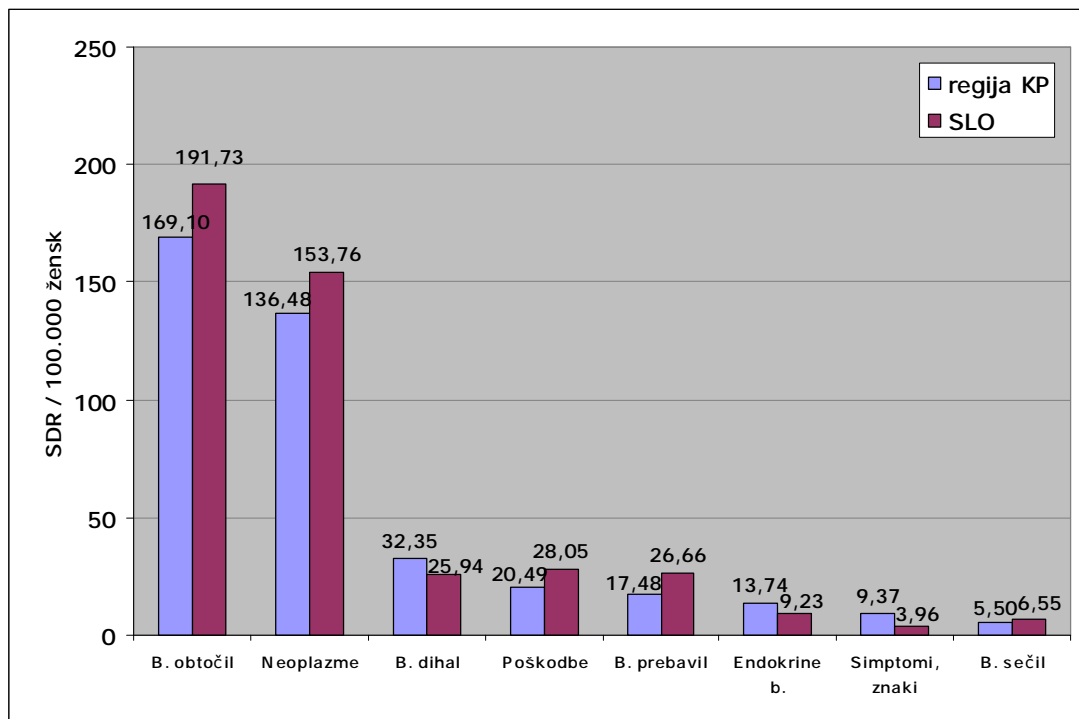
Najpogostejši vzroki smrti žensk v Sloveniji so bile tudi bolezni obtočil, na drugem mestu so bile neoplazme, na tretjem mestu so bile poškodbe in zastrupitve ter na četrtem bolezni prebavil.

Preglednica 12. SDR / 100.000 žensk po vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Slovenija
II. Neoplazme	136,48	153,76
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	13,74	9,23
IX. Bolezni obtočil	169,10	191,73
X. Bolezni dihal	32,35	25,94
XI. Bolezni prebavil	17,48	26,66
XIV. Bolezni sečil in spolovil	5,50	6,55
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	9,37	3,96
XIX. Poškodbe in zastrupitve	20,49	28,05
Vsi vzroki	421,55	465,81

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Slika 5. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 žensk po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008



Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

2.2.2.1 SDR za nekatere specifične vzroke smrti

Smrti zaradi zunanjih vzrokov

Smrti zaradi zunanjih vzrokov so opredeljene v poglavju XX. MKB-10 in sicer po naslednjih sklopih: nezgode, namerne samopoškodbe (samomori), napadi, dogodki nedoločenega namena, zakonito posredovanje in vojne operacije, zapleti med zdravniško in kirurško oskrbo, kasne posledice zunanjih vzrokov in dodatni dejavniki uvrščeni drugje.

SDR zaradi transportnih nezgod je bila v letu 2008 v regiji Koper 6 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je znašalo 11,4 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. V Sloveniji je bila SDR zaradi transportnih nezgod pri moških statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami, v regiji Koper pa razlika ni bila statistično pomembna.

SDR zaradi samomorov je v regiji Koper znašala 10 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko poprečje je bilo 17 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev.

Na podlagi izračuna smo ugotovili, da je bila SDR zaradi samomorov pri vseh prebivalcih regije Koper statistično pomembno nižja v primerjavi s SDR med prebivalci ostale Slovenije.

Prav tako že vrsto let ugotavljamo razliko med spoloma glede stopnje umrljivosti zaradi samomorov. V letu 2008 je bila stopnja umrljivosti zaradi samomorov pri moških regije Koper in tudi v celotni Sloveniji statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami.

Preglednica 13. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi najpogostejših zunanjih vzrokov, regija Koper in Slovenija, 2008*

Zunanji vzroki umrljivosti	Regija Koper	Slovenija
Transportne nezgode	5,71	11,39
Drugi zunanji vzroki naključnih poškodb	28,73	27,00
Samomori	9,67	17,24

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 14. *SDR / 100.000 moških zaradi najpogostejših zunanjih vzrokov, regija Koper in Slovenija, 2008*

Zunanji vzroki umrljivosti	Regija Koper	Slovenija
Transportne nezgode	9,49	19,09
Drugi zunanji vzroki naključnih poškodb	46,83	39,03
Samomori	17,27	28,84

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 15. *SDR / 100.000 žensk zaradi najpogostejših zunanjih vzrokov, regija Koper in Slovenija, 2008*

Zunanji vzroki umrljivosti	Regija Koper	Slovenija
Transportne nezgode	2,07	3,64
Drugi zunanji vzroki naključnih poškodb	13,87	15,73
Samomori	3,40	6,64

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Ishemične bolezni srca

V letu 2008 je SDR zaradi ishemičnih bolezni srca znašala v regiji Koper 60 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 67 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Tudi pri tem vzroku smrti opazamo veliko razliko med spoloma. Pri moških regije Koper je bila SDR zaradi ishemičnih bolezni srca statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami in je znašala 102 pričakovani smrti na 100.000 moških. Podobno stanje je bilo tudi v Sloveniji.

Preglednica 16. SDR / 100.000 prebivalcev zaradi ishemičnih bolezni srca, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008

	Regija Koper	Slovenija
Moški	101,86	102,14
Ženske	30,46	41,73
Skupaj	60,22	67,42

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Cerebrovaskularne bolezni

SDR zaradi cerebrovaskularnih bolezni je bila v regiji Koper v letu 2008 52 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 62 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. V regiji Koper je pri moških SDR znašala 62 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 47 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika med spoloma ni bila statistično značilna. V Sloveniji je SDR znašala pri moških 76 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 53 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Izračun je pokazal statistično značilno razliko v SDR zaradi cerebrovaskularnih bolezni med spoloma v Sloveniji.

Preglednica 17. SDR / 100.000 prebivalcev zaradi cerebrovaskularnih bolezni, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008

	Regija Koper	Slovenija
Moški	61,69	75,80
Ženske	46,60	53,25
Skupaj	51,77	62,35

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Pljučni rak

V letu 2008 je bila SDR zaradi pljučnega raka v regiji Koper 37 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je bilo

41 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Razlika v SDR zaradi pljučnega raka med regijo Koper in ostalo Slovenijo ni bila statistično pomembna. Tudi pri pljučnem raku ugotavljamo veliko razliko med spoloma, tako v regiji Koper, kot v Sloveniji. V regiji Koper je bila SDR zaradi pljučnega raka pri moških 76 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 11 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. V Sloveniji je SDR znašala 70 pričakovanih smrti na 100.000 moških in 20 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika med spoloma je bila statistično pomembna v regiji Koper in v Sloveniji.

Preglednica 18. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi pljučnega raka, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	75,89	69,67
Ženske	11,35	19,40
Skupaj	36,65	40,98

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Rak dojke

Rak dojke je vodilni rak pri ženskah zahodnih civilizacij. SDR zaradi raka dojke je bila v regiji Koper 31 pričakovanih smrti na 100.000 žensk, slovensko povprečje pa je znašalo 28 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika v SDR med regijo Koper in ostalo Slovenijo ni bila statistično pomembna.

Uvedba programa DORA, ki poteka zaenkrat le v Ljubljani, ima za cilje odkrivanje zgodnjega stadija raka dojke pri ženskah, podaljšanje preživetja in zmanjšanje umrljivosti zaradi tega vzroka.

Preglednica 19. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi raka dojke, regija Koper in Slovenija, 2008*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	-	-
Ženske	30,74	27,45
Skupaj	17,59	15,84

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Rak materničnega vratu

SDR zaradi raka materničnega vratu je bila v regiji Koper 4 pričakovane smrti na 100.000 žensk, slovensko povprečje pa je znašalo 3 pričakovane smrti na 100.000 žensk. Razlika med SDR regije Koper in ostale Slovenije ni bila statistično pomembna.

V zadnjih letih se je stopnja umrljivosti zaradi raka materničnega vratu zmanjšala v celotni Sloveniji. Ocenjujemo, da je na ugodne rezultate vplival tudi preventivni program ZORA s ciljem zgodnjega odkrivanja predrakavih obolenj materničnega vratu.

Preglednica 20. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi raka materničnega vratu, regija Koper in Slovenija, 2008*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	-	-
Ženske	4,04	3,06
Skupaj	2,27	1,63

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Rak ustne votline in žrela

V letu 2008 je bila SDR zaradi raka ustne votline in žrela v regiji Koper 4 pričakovane smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 7 pričakovanih

smrt na 100.000 prebivalcev. V regiji Koper je bila višja pri moških in je znašala 8 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 1 pričakovano smrt na 100.000 žensk. V Sloveniji je znašala 12 pričakovanih smrti na 100.000 moških in 1 pričakovano smrt na 100.000 žensk. Razlika med spoloma v Sloveniji je bila statistično pomembna.

Preglednica 21. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi raka ustne votline in žrela, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	7,51	12,31
Ženske	1,36	1,42
Skupaj	4,09	6,58

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Sladkorna bolezen

V regiji Koper je bila SDR zaradi sladkorne bolezni 14 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je znašalo 9 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Tudi pri sladkorni bolezni ugotavljamo, da je bila SDR zaradi sladkorne bolezni višja pri moških kot pri ženskah, vendar razlika ni bila statistično pomembna, ne v regiji Koper, ne v Sloveniji.

Preglednica 22. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi sladkorne bolezni, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	14,92	9,84
Ženske	12,06	7,51
Skupaj	13,71	8,70

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Kronične bolezni jeter in ciroza

SDR zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze je v regiji Koper znašala 17 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 26 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Razlika med SDR regije Koper in ostale Slovenije je bila statistično pomembna.

V regiji Koper je bila v letu 2008 SDR zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze višja pri moških v primerjavi z ženskami in je znašala 30 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 7 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. V Sloveniji je znašala 40 pričakovanih smrti na 100.000 moških in 12 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika v SDR med spoloma je bila statistično pomembna v regiji Koper in v Sloveniji.

Preglednica 23. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	29,77	40,47
Ženske	6,78	12,43
Skupaj	17,10	25,67

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

2.2.3 Vzroki umrljivosti po starostnih skupinah

Vzrok smrti malih, predšolskih in šolskih otrok starih 0 - 14 let v regiji Koper so bile neoplazme (rakava obolenja) ter stanja v perinatalnem obdobju.

Mladostniki stari 15 - 19 let so najpogosteje umirali zaradi poškodb in zastrupitev.

Glavni vzroki smrti odraslih prebivalcev regije Koper starih 20 - 64 let so bili: neoplazme, bolezni obtočil ter poškodbe in zastrupitve.

Starejši odrasli prebivalci v starosti 65 let in več so najpogosteje umirali zaradi bolezni obtočil, neoplazem in bolezni dihal.

Preglednica 24. Stopnja umrljivosti / 1.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti in starostnih skupinah, po spolu, regija Koper, 2008

Starostna skupina	Skupina bolezni po MKB-10	MOŠKI	ŽENSKÉ	VSI
0 - 14 let	II. Neoplazme	0,00	0,12	0,06
	XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	0,22	0,00	0,11
	Vsi vzroki	0,22	0,12	0,17
15 - 19 let	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,00	0,30	0,14
	Vsi vzroki	0,00	0,30	0,14
20 - 64 let	II. Neoplazme	1,51	1,04	1,29
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,02	0,00	0,01
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,04	0,00	0,02
	V. Duševne in vedenjske motnje	0,18	0,02	0,10
	VI. Bolezni živčevja	0,04	0,00	0,02
	IX. Bolezni obtočil	0,77	0,29	0,54
	X. Bolezni dihal	0,14	0,00	0,07
	XI. Bolezni prebavil	0,22	0,07	0,15
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,00	0,02	0,01
	XVII. Prirojene napake	0,02	0,02	0,02
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,02	0,02	0,02
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,60	0,02	0,32
	Vsi vzroki	3,55	1,51	2,59
	65 let in več	I. Nekatere infekcijske in parazitarne bolezni	0,41	0,40
II. Neoplazme		16,99	8,27	11,73
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov		0,00	0,20	0,12
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.		1,23	1,48	1,38
V. Duševne in vedenjske motnje		0,31	0,20	0,24
VI. Bolezni živčevja		0,31	0,54	0,45
IX. Bolezni obtočil		18,53	18,03	18,22
X. Bolezni dihal		5,32	3,56	4,26
XI. Bolezni prebavil		2,46	1,41	1,83
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema		0,10	0,07	0,08
XIV. Bolezni sečil in spolovil		0,41	0,67	0,57
XVII. Prirojene napake		0,00	0,07	0,04
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi		0,61	0,81	0,73
IXX. Poškodbe in zastrupitve		2,87	1,82	2,23
Vsi vzroki		49,54	37,53	42,29

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 25. Stopnja umrljivosti / 1.000 prebivalcev po vzrokih smrti in starostnih skupinah, po spolu, Slovenija, 2008

Starostna skupina	Skupina bolezni po MKB-10	MOŠKI	ŽENSKÉ	VSI
0 - 14 let	II. Neoplazme	0,01	0,03	0,02
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,01	0,00	0,01
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,02	0,01	0,01
	VI. Bolezni živčevja	0,01	0,03	0,02
	X. Bolezni dihal	0,01	0,01	0,01
	XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	0,14	0,15	0,14
	XVII. Prirojene napake	0,08	0,03	0,06
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,01	0,00	0,00
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,04	0,02	0,03
	Skupaj	0,34	0,27	0,30
15 - 19 let	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,02	0,00	0,01
	II. Neoplazme	0,07	0,02	0,04
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,02	0,00	0,01
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,02	0,02	0,02
	VI. Bolezni živčevja	0,03	0,02	0,03
	IX. Bolezni obtočil	0,02	0,00	0,01
	XVII. Prirojene napake	0,02	0,02	0,02
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,02	0,00	0,01
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,48	0,17	0,33
	Skupaj	0,67	0,24	0,46
20 - 64 let	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,03	0,01	0,02
	II. Neoplazme	1,48	1,01	1,25
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,003	0,002	0,002
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,02	0,02	0,02
	V. Duševne in vedenjske motnje	0,14	0,03	0,09
	VI. Bolezni živčevja	0,07	0,05	0,06
	IX. Bolezni obtočil	0,93	0,27	0,61
	X. Bolezni dihal	0,09	0,03	0,06
	XI. Bolezni prebavil	0,52	0,16	0,34
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,02	0,02	0,02
	XIV. Bolezni sečil in spolovil	0,01	0,00	0,01
	XV. Nosečnost, porod in poporodno ob.	0,00	0,003	0,002
	XVII. Prirojene napake	0,01	0,01	0,01
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,08	0,02	0,05
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,84	0,17	0,52
Skupaj	4,25	1,80	3,07	
	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,36	0,35	0,35
	II. Neoplazme	16,70	9,68	12,42
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,05	0,09	0,07
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,85	0,84	0,85

Starostna skupina	Skupina bolezni po MKB-10	MOŠKI	ŽENSKE	VSI
65 let in več	V. Duševne in vedenjske motnje	0,43	0,12	0,24
	VI. Bolezni živčevja	0,62	0,55	0,58
	VIII. Bolezni ušesa	0,00	0,005	0,003
	IX. Bolezni obtočil	18,67	19,99	19,48
	X. Bolezni dihal	4,01	2,69	3,20
	XI. Bolezni prebavil	2,68	1,91	2,21
	XII. Bolezni kože in podkožja	0,10	0,15	0,13
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,14	0,24	0,20
	XIV. Bolezni sečil in spolovil	0,55	0,70	0,64
	XVII. Prirojene napake	0,01	0,01	0,01
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,41	0,30	0,34
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	2,50	1,76	2,05
	Skupaj		48,08	39,40

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

3 UMRLJIVOST DOJENČKOV 1995 - 2008

Pomemben kazalec zdravstvenega stanja in zdravstvenega varstva otrok je **umrljivost dojenčkov**. Umrljivost dojenčkov je specifična umrljivost v prvem letu življenja, ki predstavlja število umrlih otrok, starih od 0 do 365 dni, na 1.000 živorojenih otrok v istem obdobju. Razlikujemo:

- § neonatalno umrljivost, ki je opredeljena kot umrljivost dojenčkov, starih od 0 do 27 dni in
- § postneonatalno umrljivost, ki se nanaša na umrle otroke, stare od 28 do 365 dni.

Dejavniki, ki vplivajo na umrljivost v neonatalni dobi in v dobi za njo se medseboj razlikujejo. Na neonatalno umrljivost vplivajo predvsem notranji dejavniki kot so prirojene okvare, predporodno varstvo nosečnice in porod. V postneonatalni dobi na umrljivost dojenčkov vplivajo v večji meri zunanji dejavniki oziroma dejavniki iz okolja, v katerem dojenček živi.

V regiji Koper je bila stopnja umrljivosti dojenčkov leta 1995 5,48 na 1.000 živorojenih, leta 2008 pa 1,34 na 1.000 živorojenih. Leta 1995 smo v Sloveniji zabeležili stopnjo umrljivosti dojenčkov 5,58 na 1.000 živorojenih, leta 2008 pa 2,39 na 1.000 živorojenih. Razlika v stopnji umrljivosti dojenčkov med regijo Koper in ostalo Slovenijo v letu 2008 ni bila statistično pomembna.

Umrljivost dojenčkov v Sloveniji in EU v zadnjih desetletjih upada, v regiji Koper pa trend ni bil zanesljiv zaradi velikih letnih nihanj in majhnega števila primerov. Upad stopnje umrljivosti dojenčkov kaže na razvoj in učinkovitost zdravstvenega varstva otrok.

Mrtvorojenost je kazalnik učinkovitosti prenatalne zdravstvene in socialne oskrbe, posvetovalnic za genetske bolezni in okvare ter ozaveščenosti nosečnic.

Mrtvorojenost se v regiji Koper ne razlikuje od stanja na tem področju v ostali Sloveniji.

Žal, mrtvorojenost že vrsto let ne kaže trenda upada, ne v Sloveniji, ne v drugih evropskih državah. Ta podatek nam kaže, da bo treba sprejeti bolj učinkovite družbene ukrepe za zmanjšanje mrtvorojenosti.

Preglednica 26. *Umrljivost dojenčkov / 1.000 živorojenih, regija Koper, 1995 - 2008*

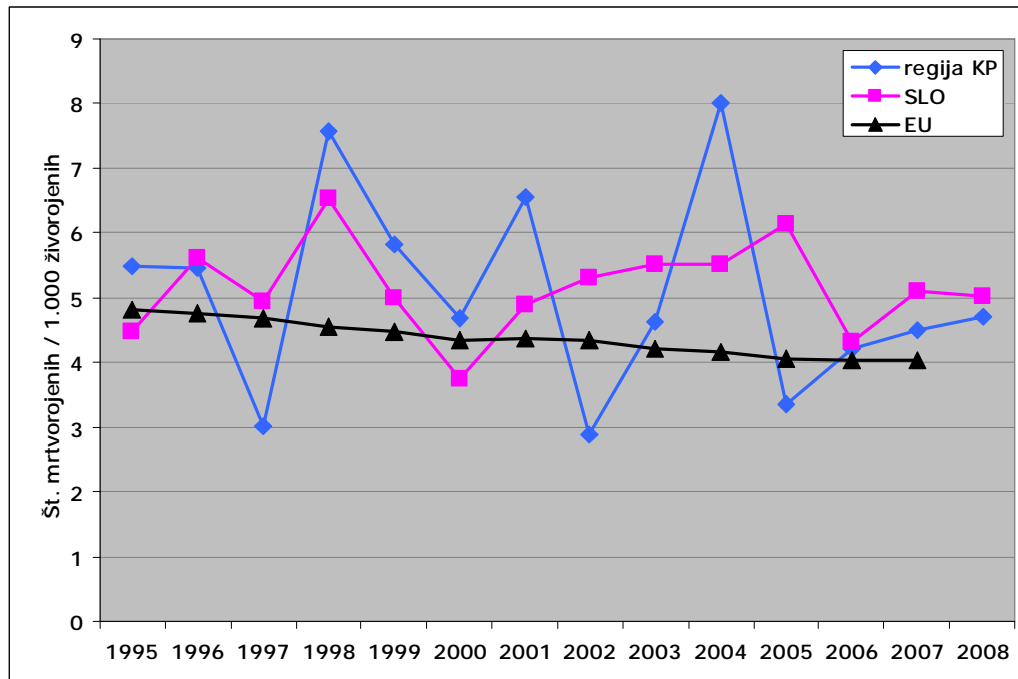
	Mrtvorojenost	Zgodnja neonatalna umrljivost (0 - 6 dni)	Perinatalna umrljivost (mrtvorojeni in 0 - 6 dni)	Pozna neonatalna umrljivost (7 - 27 dni)	Neonatalna umrljivost (0 - 27 dni)	Postneonatalna umrljivost (28 - 365 dni)	Umrljivost dojenčkov (vsi umrli dojenčki)
1995	5,48	0,91	6,39	0,91	1,83	3,65	5,48
1996	5,46	1,82	7,28	0,91	2,73	1,82	4,55
1997	3,01	3,01	6,02	1,00	4,01		4,01
1998	7,56	1,89	9,45		1,89		1,89
1999	5,82	0,97	6,79		0,97		0,97
2000	4,68	1,87	6,55		1,87		1,87
2001	6,57	6,57	13,13	1,88	8,44		8,44
2002	2,89	5,77	8,66	0,96	6,74	0,96	7,70
2003	4,64	1,86	6,50		1,86		1,86
2004	8,01	1,78	9,79		1,78	0,89	2,67
2005	3,36	2,52	5,88	0,84	3,36	0,84	4,20
2006	4,23		4,23	0,85	0,85		0,85
2007	4,50	1,50	6,00	0,75	2,25		2,25
2008	4,71	0,67	5,38	0,67	1,34		1,34

Vir podatkov: *Zdravstveni statistični letopisi 1995-2008, IVZ RS*Preglednica 27. *Umrljivost dojenčkov / 1.000 živorojenih, Slovenija, 1995 - 2008*

	Mrtvorojenost	Zgodnja neonatalna umrljivost (0 - 6 dni)	Perinatalna umrljivost (mrtvorojeni in 0 - 6 dni)	Pozna neonatalna umrljivost (7 - 27 dni)	Neonatalna umrljivost (0 - 27 dni)	Postneonatalna umrljivost (28 - 365 dni)	Umrljivost dojenčkov (vsi umrli dojenčki)
1995	4,47	2,66	7,13	0,43	3,09	2,50	5,59
1996	5,61	2,41	8,02	0,86	3,26	1,50	4,76
1997	4,94	2,88	7,82	0,94	3,83	1,39	5,21
1998	6,52	2,92	9,45	0,56	3,49	1,74	5,23
1999	5,00	2,42	7,42	0,98	3,39	1,15	4,54
2000	3,75	3,26	7,01	0,33	3,59	1,32	4,91
2001	4,88	2,30	7,18	0,75	3,04	1,21	4,25
2002	5,32	2,40	7,72	0,63	3,03	0,80	3,83
2003	5,51	2,40	7,91	0,64	3,11	1,00	4,04
2004	5,50	1,97	7,47	0,62	2,58	1,12	3,71
2005	6,14	2,54	8,68	0,55	3,10	1,05	4,15
2006	4,33	1,85	6,18	0,63	2,48	0,90	3,38
2007	5,10	1,36	6,56	0,56	1,92	0,86	2,78
2008	5,01	1,38	6,39	0,46	1,84	0,55	2,39

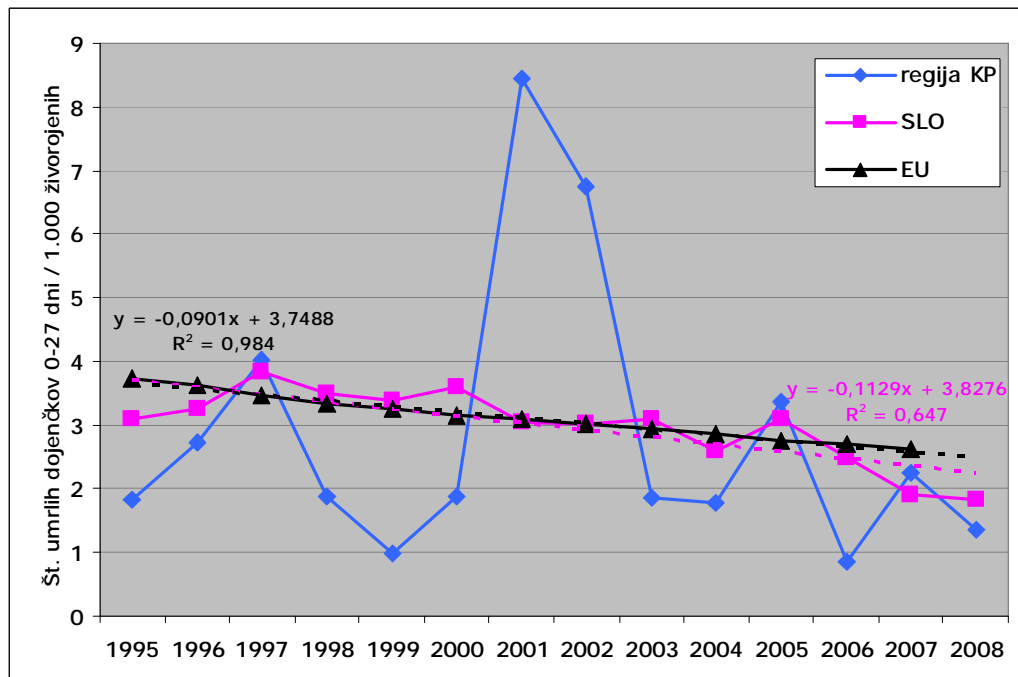
Vir podatkov: *Zdravstveni statistični letopisi 1995-2008, IVZ RS*

Slika 6. Mrtvorojenost, regija Koper, Slovenija in EU (povprečje 15 članic), 1995 - 2008



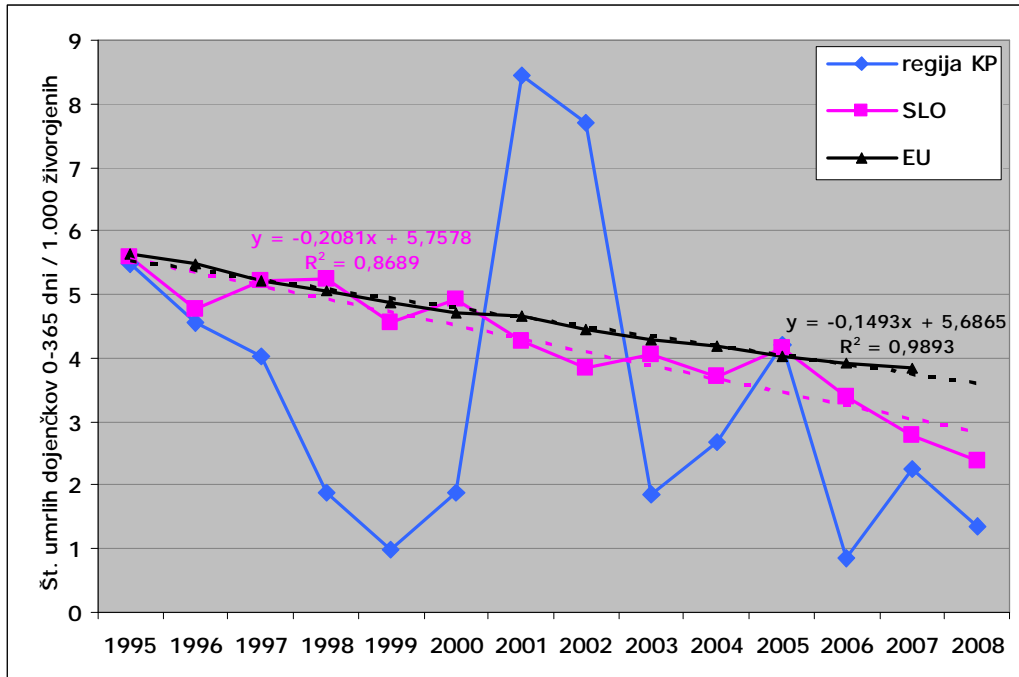
Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1995-2008, IVZ RS
European HFA database 2009, WHO

Slika 7. Neonatalna umrljivost, regija Koper, Slovenija in EU (povprečje 15 članic), 1995 - 2008



Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1995-2008, IVZ RS
European HFA database 2009, WHO

Slika 8. Umrljivost dojenčkov, regija Koper, Slovenija in EU (povprečje 15 članic), 1995 - 2008



Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1995-2008, IVZ RS
European HFA database 2009, WHO

4 PREZGODNJA UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2008

Prezgodnja umrljivost je opredeljena kot smrt oseb, ki umrejo v starosti pred dogovorno mejo 65 let. V poglavju o prezgodnji umrljivosti so prikazani podatki o številu prezgodnjih smrti in številu prezgodaj izgubljenih let potencialnega življenja (YPLL - Years of Potential Life Lost). Izračun YPLL temelji na številu prezgodnjih smrti. Prezgodnja umrljivost in stopnje YPLL so izračunane na 100.000 prebivalcev.

Število YPLL je zmnožek števila umrlih razporejenih po petletnih starostnih skupinah in števila let, ki bi jih oseba še živela, če ne bi umrla prezgodaj. Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja so izračunana po formuli:

$$YPLL = \sum_{i=0}^N d_i(N - i)$$

d_i = število umrlih pri starosti (*i*) let
N = zgornja starostna meja prezgodnje smrti
i = starost ob smrti

Stopnja YPLL se prikazuje na 100.000 prebivalcev in se izračuna po formuli:

$$\frac{\sum (64,99 - \text{starost ob smrti}) \times \text{število smrti pri vsaki starosti}}{\text{število prebivalcev, mlajših od 65 let}} \times 100.000$$

4.1 ŠTEVILO PREZGODNJIH SMRTI

4.1.1 Število prezgodnjih smrti po spolu

Leta 2008 je v regiji Koper umrlo pred starostjo 65 let 251 oseb (181 moških in 70 žensk). Delež prezgodnjih smrti je znašal 19,4 % vseh primerov smrti v regiji Koper in 22,8 % v Sloveniji. Razlika v deležu prezgodnjih smrti od vseh smrti med regijo Koper in ostalo Slovenijo je bila statistično pomembna.

Preglednica 28. Število umrlih prebivalcev do 64. leta starosti po spolu in povprečje starosti umrlih, regija Koper, 2008

SPOL	ŠT. UMRILIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
Moški	181	55,3	52,9
Ženske	70	56,7	54,0
SKUPAJ	251	55,4	53,2

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

4.2 VZROKI PREZGODNJE UMRILJIVOSTI

4.2.1 Število prezgodnjih smrti po vzrokih

Prezgodnje smrti so predstavljale pri moških 27,2 %, pri ženskah pa 11,1 % vseh primerov smrti v regiji Koper. Največji delež od vseh prezgodnjih smrti je bil zaradi rakavih obolenj (49,4 %), na drugem mestu so bile bolezni obtočil (20,7 %) ter na tretjem poškodbe in zastrupitve (12,7 %).

Preglednica 29. Število in delež prezgodnjih smrti po vzrokih (poglavja MKB-10), regija Koper, 2008

Skupina bolezni po MKB-10	Moški	Ženske	Vsi	%*	%**
II. Neoplazme	76	48	124	30,0	49,4
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	1	0	1	25,0	0,4
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	2	0	2	5,6	0,8
V. Duševne in vedenjske motnje	9	1	10	62,5	4,0
VI. Bolezni živčevja	2	0	2	15,4	0,8
IX. Bolezni obtočil	39	13	52	10,4	20,7
X. Bolezni dihal	7	0	7	6,3	2,8
XI. Bolezni prebavil	11	3	14	23,7	5,6
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0	1	1	33,3	0,4
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	2	0	2	100,0	0,8
XVII. Prirojene napake	1	1	2	66,7	0,8
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	1	1	2	10,0	0,8
XIX. Poškodbe in zastrupitve	30	2	32	36,8	12,7
Vsi vzroki	181	70	251	19,4	100,0

%* delež od vseh smrti iz posameznega poglavja

%** delež od vseh prezgodnjih smrti

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

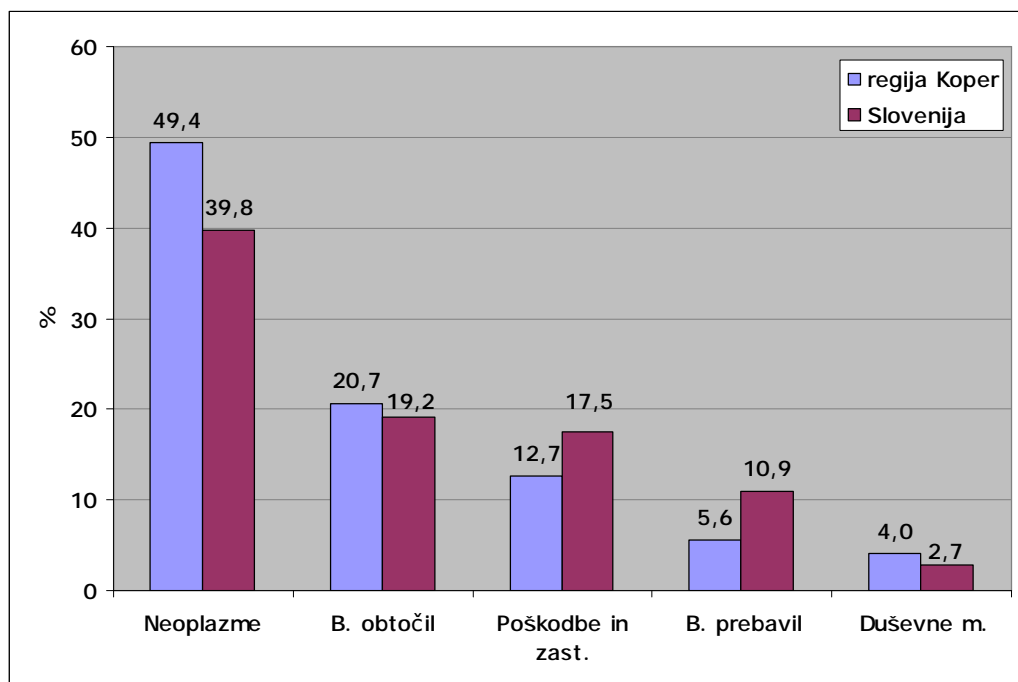
Preglednica 30. Število in delež prezgodnjih smrti po vzrokih (poglavja MKB-10), Slovenija, 2008

Skupina bolezni po MKB-10	Moški	Ženske	Vsi	%*	%**
I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	22	4	26	18,2	0,6
II. Neoplazme	1.014	644	1.658	28,8	39,8
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	5	1	6	20,0	0,1
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	20	16	36	11,4	0,9
V. Duševne in vedenjske motnje	96	17	113	58,5	2,7
VI. Bolezni živčevja	52	37	89	31,8	2,1
IX. Bolezni obtočil	632	169	801	11,1	19,2
X. Bolezni dihal	63	22	85	7,4	2,0
XI. Bolezni prebavil	353	100	453	38,3	10,9
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	14	11	25	27,5	0,6
XIV. Bolezni sečil in spolovil	5	3	8	3,6	0,2
XV. Nosečnost, porod in poporodno ob.	0	2	2	100,0	0,0
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	20	20	40	100,0	1,0
XVII. Prirojene napake	19	13	32	88,9	0,8
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	56	12	68	37,6	1,6
XIX. Poškodbe in zastrupitve	606	122	728	51,9	17,5
Vsi vzroki	2.977	1.193	4.170	22,8	100,0

%* delež od vseh smrti iz posameznega poglavja
%** delež od vseh prezgodnjih smrti

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

Slika 9. Delež (%) prezgodnjih smrti po najpomembnejših vzrokih od vseh prezgodnjih smrti, regija Koper in Slovenija, 2008



Vir podatkov: Zbirka umrlih 2008, IVZ RS

4.2.2 Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL

Izgubljena leta potencialnega življenja so ustrezen kazalnik problema in bremena prezgodnje umrljivosti.

Stopnja izgubljenih let potencialnega življenja na 100.000 prebivalcev (YPLL) je bila v letu 2008 v regiji Koper nižja v primerjavi s slovenskim povprečjem. Velika razlika v YPLL se je pokazala med spoloma, saj je pri moških regije Koper v letu 2008 presegala za 180 % vrednosti pri ženskah.

Najvišja YPLL je bila zaradi neoplazem, na drugem mestu so bile poškodbe in zastrupitve ter na tretjem mestu bolezni obtočil.

Preglednica 31. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po najpogostejših vzrokih po poglavjih MKB-10 in po spolu, regija Koper, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	795,0	1.090,3	490,0	680,3	1.285,0	886,6
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	2,5	3,4	0,0	0,0	2,5	1,7
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	15,0	20,6	0,0	0,0	15,0	10,3
V. Duševne in vedenjske motnje	107,5	147,4	37,5	52,1	145,0	100,0
VI. Bolezni živčevja	30,0	41,1	0,0	0,0	30,0	20,7
IX. Bolezni obtočil	382,5	524,6	112,5	156,2	495,0	341,5
X. Bolezni dihal	82,5	113,1	0,0	0,0	82,5	56,9
XI. Bolezni prebavil	107,5	147,4	22,5	31,2	130,0	89,7
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,0	0,0	7,5	10,4	7,5	5,2
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	129,0	176,9	0,0	0,0	129,0	89,0
XVII. Prirojene napake	2,5	3,4	37,5	52,1	40,0	27,6
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	17,5	24,0	12,5	17,3	30,0	20,7
XIX. Poškodbe in zastrupitve	540,0	740,6	60,0	83,3	600,0	414,0
Vsi vzroki	2.211,5	3.033,0	780,0	1.083,0	2.991,5	2.064,0

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS, Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS*

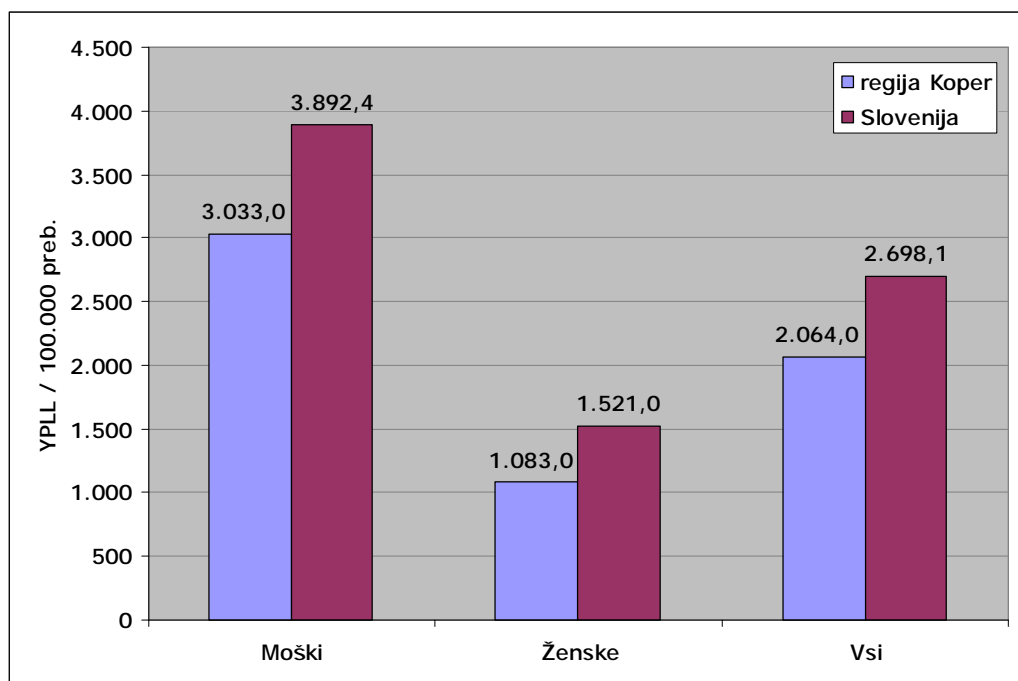
Preglednica 32. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po najpogostejših vzrokih po poglavjih MKB-10 in po spolu, Slovenija, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	320,0	31,6	55,0	5,3	375,0	18,4
II. Neoplazme	9.430,0	931,6	6.865,5	668,4	16.295,5	799,0
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	168,0	16,6	7,5	0,7	175,5	8,6
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	315,5	31,2	230,0	22,4	545,5	26,7
V. Duševne in vedenjske motnje	1.155,0	114,1	197,5	19,2	1.352,5	66,3
VI. Bolezni živčevja	987,5	97,6	748,0	72,8	1.735,5	85,1
IX. Bolezni obtočil	5.960,0	588,8	1.502,5	146,3	7.462,5	365,9
X. Bolezni dihal	638,0	63,0	235,0	22,9	873,0	42,8
XI. Bolezni prebavil	3.857,5	381,1	1.030,0	100,3	4.887,5	239,6
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	135,0	13,3	67,5	6,6	202,5	9,9
XIV. Bolezni sečil in spolovil	62,5	6,2	27,5	2,7	90,0	4,4
XV. Nosečnost, porod in poporodno ob.			65,0	6,3	65,0	3,2
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	1.288,5	127,3	1.290,0	125,6	2.578,5	126,4
XVII. Prirojene napake	893,0	88,2	516,5	50,3	1.409,5	69,1
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	830,0	82,0	155,0	15,1	985,0	48,3
XIX. Poškodbe in zastrupitve	13.361,5	1.320,0	2.630,0	256,1	15.991,5	784,1
SKUPAJ	39.402,0	3.892,4	15.622,5	1.521,0	55.024,5	2.698,1

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS, Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS*

Slika 10. *Stopnja YPLL / 100.000 prebivalcev po spolu, regija Koper in Slovenija, 2008*



Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS, Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS*

Podatke YPLL smo prikazali tudi po posameznih upravnih enotah (UE) regije Koper. Pri interpretaciji teh podatkov je potrebno upoštevati majhno število primerov v posamezni UE, kar zelo zmanjšuje zanesljivost ter tako omejuje uporabnost za primerjave med posameznimi UE.

Preglednica 33. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Ilirska Bistrica, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	85,0	1.208,4	25,0	352,2	110,0	778,4
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	12,5	177,7			12,5	88,4
V. Duševne in vedenjske motnje	12,5	177,7			12,5	88,4
IX. Bolezni obtočil	22,5	319,9	25,0	352,3	47,5	336,1
X. Bolezni dihal	20,0	284,3			20,0	141,5
XI. Bolezni prebavil	47,5	675,3			47,5	336,1
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	64,5	917,0			64,5	456,4
XIX. Poškodbe in zastrupitve	70,0	995,2	12,5	176,1	82,5	583,8
Vsi vzroki	334,5	4.755,5	62,5	880,6	397,0	2.809,4

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 34. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Izola, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	155,0	1.914,8	10,0	127,8	165,0	1.036,3
V. Duševne in vedenjske motnje	15,0	185,3			15,0	94,2
X. Bolezni dihal	7,5	92,6			7,5	47,1
XI. Bolezni prebavil			2,5	31,9	2,5	15,7
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi			12,5	159,7	12,5	78,5
XIX. Poškodbe in zastrupitve	60,0	741,2			60,0	376,8
Vsi vzroki	237,5	2.933,9	25,0	319,4	262,5	1.648,7

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 35. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Koper, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	240,0	931,9	240,0	934,8	480,0	933,3
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	2,5	9,7			2,5	4,9
V. Duševne in vedenjske motnje	30,0	116,5			30,0	58,3
VI. Bolezni živčevja	17,5	67,9			17,5	34,0
IX. Bolezni obtočil	145,0	563,0	30,0	116,8	175,0	340,3
X. Bolezni dihal	15,0	58,2			15,0	29,2
XI. Bolezni prebavil	17,5	67,9	17,5	68,2	35,0	68,1
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	64,5	250,5			64,5	125,4
XVII. Prirojene napake	2,5	9,7			2,5	4,9
XIX. Poškodbe in zastrupitve	167,5	650,4	47,5	185,0	215,0	418,1
Vsi vzroki	702,0	2.725,9	335,0	1.304,8	1.037,0	2.016,4

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 36. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Piran, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	30,0	350,1	60,0	672,4	90,0	514,5
V. Duševne in vedenjske motnje	30,0	350,1			30,0	171,5
VI. Bolezni živčevja	12,5	145,9			12,5	71,5
IX. Bolezni obtočil	45,0	525,2	20,0	224,1	65,0	371,6
X. Bolezni dihal	37,5	437,7			37,5	214,4
XI. Bolezni prebavil	2,5	29,2	2,5	28,0	5,0	28,6
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema			7,5	84,0	7,5	42,9
XIX. Poškodbe in zastrupitve	10,0	116,7			10,0	57,2
Vsi vzroki	167,5	1.954,9	90,0	1.008,6	257,5	1.472,2

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 37. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Postojna, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	105,0	951,3	117,5	1.105,8	222,5	1.027,1
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	2,5	22,6			2,5	11,5
IX. Bolezni obtočil	92,5	838,0	22,5	211,7	115,0	530,9
X. Bolezni dihal	2,5	22,6			2,5	11,5
XI. Bolezni prebavil	32,5	294,5			32,5	150,0
XVII. Prirojene napake			37,5	352,9	37,5	173,1
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	17,5	158,6			17,5	80,8
XIX. Poškodbe in zastrupitve	130,0	1.177,9			130,0	600,1
Vsi vzroki	382,5	3.465,6	177,5	1.670,4	560,0	2.585,0

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

Preglednica 38. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Sežana, 2008*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	180,0	1.448,3	37,5	315,7	217,5	894,9
V. Duševne in vedenjske motnje	20,0	160,9	37,5	315,7	57,5	236,6
IX. Bolezni obtočil	77,5	623,6	15,0	126,3	92,5	380,6
XI. Bolezni prebavil	7,5	60,3			7,5	30,9
XIX. Poškodbe in zastrupitve	102,5	824,7			102,5	421,7
Vsi vzroki	387,5	3.118,0	90,0	757,8	477,5	1.964,6

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2008, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2008, IVZ RS

5 ZAKLJUČKI

Primerjava umrljivosti regije Koper z ostalo Slovenijo je pokazala, da je bila starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) v regiji Koper statistično pomembno nižja kot v ostali Sloveniji.

Glavni vzroki smrti, tako v regiji Koper, kot v Sloveniji, so bile bolezni obtočil, na drugem mestu so bila rakava obolenja (neoplazme). Tretji najpogostejši vzrok smrti prebivalcev regije Koper so bile bolezni dihal, na četrtem mestu so bile poškodbe in zastrupitve, sledile so bolezni prebavil.

Primerjava med spoloma že nekaj let kaže, da je SDR pri moških statistično pomembno višja v primerjavi s SDR pri ženskah v regiji Koper in v Sloveniji.

Med vzroki smrti moških regije Koper so bile v letu 2008, prvič v zadnjih letih, na prvem mestu po pogostosti neoplazme, na drugem mestu bolezni obtočil, na tretjem mestu bolezni dihal, sledile so poškodbe in zastrupitve ter bolezni prebavil. V Sloveniji so bile na prvem mestu, kot že vrsto let, bolezni obtočil, na drugem mestu neoplazme, na tretjem mestu poškodbe in zastrupitve ter na četrtem bolezni prebavil.

Najpogostejši vzroki smrti žensk regije Koper so bile v letu 2008 bolezni obtočil, neoplazme, bolezni dihal, poškodbe in zastrupitve ter bolezni prebavil. Najpogostejši vzroki smrti žensk v Sloveniji so bile tudi bolezni obtočil, sledile so neoplazme, poškodbe in zastrupitve ter bolezni prebavil.

Vzroki smrti so različni po posameznih starostnih skupinah. Vzrok smrti malih, predšolskih in šolskih otrok starih 0 - 14 let v regiji Koper so bile neoplazme ter stanja v perinatalnem obdobju.

Mladostniki stari 15 - 19 let so najpogosteje umirali zaradi poškodb in zastrupitev.

Glavni vzroki smrti odraslih prebivalcev regije Koper starih 20 - 64 let so bili: rakava obolenja, bolezni obtočil ter poškodbe in zastrupitve.

V analizi smo prikazali umrljivost zaradi nekaterih specifičnih vzrokov. SDR zaradi samomorov pri vseh prebivalcih regije Koper je bila statistično pomembno nižja v primerjavi s SDR zaradi istega vzroka med prebivalci ostale Slovenije. Prav tako že vrsto let ugotavljamo razliko med spoloma glede stopnje umrljivosti zaradi samomorov. V letu 2008 je bila stopnja umrljivosti zaradi samomorov pri moških regije Koper, kot tudi celotne Slovenije, statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami.

V letu 2008 je bila SDR zaradi ishemičnih bolezni srca statistično pomembno višja pri moških v primerjavi z ženskami v regiji Koper in v Sloveniji.

Prav tako so izračuni pokazali, da je bila SDR zaradi pljučnega raka statistično pomembno višja pri moških kot pri ženskah, tako v regiji Koper kot v Sloveniji. Razlika med SDR zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze v regiji Koper in v ostali Sloveniji je bila statistično pomembna. Prav tako je bila statistično pomembno višja SDR pri moških v primerjavi z ženskami v regiji Koper in v Sloveniji.

Delež prezgodnjih smrti (pred 65. letom življenja) je znašal 19,4 % vseh primerov smrti v regiji Koper, kar je bolj ugoden podatek v primerjavi s Slovenijo, kjer je ta delež znašal 22,8 %. Razlika v deležu prezgodnjih smrti od vseh smrti med regijo Koper in ostalo Slovenijo je bila statistično pomembna.

Izgubljena leta potencialnega življenja so ustrezen podatek za prikazovanje problema in bremena prezgodnje umrljivosti. Stopnja izgubljenih let potencialnega življenja na 100.000 prebivalcev (YPLL) je bila v letu 2008 v regiji Koper nižja v primerjavi s slovenskim povprečjem. Velika razlika v YPLL se je pokazala med spoloma, vrednosti sta bili višji pri moških. Razmerje med vrednostima pri moških in ženskah v regiji Koper je znašalo 2,8.

Najvišja stopnja YPLL je bila v regiji Koper in v Sloveniji zaradi rakavih obolenj, na drugem mestu so bile poškodbe in zastrupitve ter na tretjem bolezni obtočil.

6 LITERATURA

- § Zaletel-Kragelj L, Eržen I, Premik M. Uvod v javno zdravje. Ljubljana: Katedra za javno zdravje Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, 2007.
- § Sučić Vuković M, Majcan Kopilović I, Bažec B. Analiza umrljivosti v zdravstveni regiji Koper v letu 2006. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper, 2007. Dostopno na internetu: <http://www.zzv-kp.si/data/Analiza%20umrljivosti%202006.pdf>
- § Sučić Vuković M, Majcan Kopilović I, Bažec B. Analiza umrljivosti v zdravstveni regiji Koper v letu 2007. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper, 2008. Dostopno na internetu: <http://www.zzv-kp.si/data/Analiza%20umrljivosti%202007.pdf>
- § Moravec Berger D, ur. Mednarodna klasifikacija bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov za statistične namene, MKB-10, 10. revizija, 2. knjiga Navodila, 2. izdaja. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2005.
- § Malačič J. Demografija - Teorija, analiza, metode in modeli. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, 1993.
- § Šelb J, Kravanja M. Umrljivost. Zdrav Var 2000; 39: 5-18.